

Sarah Whitlau

tekst
Hester Stein
fotografie
Claudia Kamergorodski

“Ik kom uit een muzikale familie, muziek en zingen zijn altijd vanzelfsprekend onderdeel van mijn leven geweest. Na de middelbare school studeerde ik aan de Rimon School for Jazz and Contemporary Music in Israël, maar na mijn studie vond ik het moeilijk om van zang mijn werk te maken. Bij elke auditie voelde het of ik zélf ter discussie stond, mezelf op de voorgrond zetten vond ik moeilijk. Ik vond ander werk in de cultuursector en stopte uiteindelijk helemaal met zingen. Heel pijnlijk als muziek zo in je genen zit. Een wond waarvan ik wist dat ik er ooit mee aan de slag zou moeten.

Toen ik de advertentie voor de opleiding tot sjaliach tsiboer van het Levisson Instituut las, wist ik: dit ga ik doen. De muziek in sjoel was me vertrouwd en dierbaar, ik kom al bijna mijn hele leven in de sjoel in Amsterdam. Ik herinner me nog dat Josee Wolff daar zong, als eerste vrouw. Het maakte enorme indruk op mij en mijn zussen. Tijdens de opleiding gaf zij ons les. We begonnen in het coronajaar 2020. Een tijd lang zagen we elkaar alleen online. We leerden de diensten kennen, inhoudelijk en muzikaal en wat het betekent sjaliach tsiboer te zijn. Stukje bij beetje vond ik een andere mal waarin ik het zingen kon stoppen. Sinds 2023 ben ik de voorzanger van LJG Utrecht, inmiddels heb ik drie keer een Joods jaar inclusief Hoge Feestdagen gezongen. Als ik daar sta te zingen, heb ik dat gevoel niet, dat ík ter discussie sta, want het gaat niet om mij. Als sjaliach tsiboer zing ik in dienst van de ander. Dat vind ik ontzettend fijn. Ik ben nu meer dan ooit met zingen bezig. Elke dag werk ik aan mijn stem, aan muziek en denk ik na over hoe ik kan bijdragen aan de religieuze ervaring van mensen in sjoel. Als ik naast rabbijn Corrie Zeidler op de bima sta, heb ik het gevoel dat we samen nieuwe energie aan de gemeente geven. Ik ben telkens weer intens dankbaar dat ik dit mag doen.” ■

> “De muziek in sjoel was me vertrouwd en dierbaar”

“Bij veel van mijn vrienden speelt elke jaar de vraag: bij wiens ouders eten we op de eerste kerstdag? Bij ons is de vraag: in welke kille zing ik tijdens de Hoge Feestdagen? Als chazzaniet zing ik al twintig jaar in de LJG in Dieren -waar ik ben opgegroeid- én in de Progressief Joodse Gemeente in Zuidlaren, waar mijn ouders naar sjoel gaan.

Na mijn bat mitswa begon ik stukjes te zingen tijdens de Hoge Feestdagen, die ik leerde van Petra Katzenstein en Josee Wolff. Jarenlang zong ik zoals het mij geleerd was, maar ik miste toch wel enige achtergrondkennis. In 2007 volgde ik de opleiding tot chazzaniet van het Levisson Instituut, een geweldige studie waar je veel aspecten van dit werk leert.

Of het zingen tijdens de Hoge Feestdagen er door de jaren heen gemakkelijker op is geworden? Nee. Ieder jaar word ik in de aanloop daarvan kletsnat van het zweet wakker, omdat ik droomde dat ik daar zonder kleding stond. Ik voel me enorm verantwoordelijk, daarom wil ik me ook goed voorbereiden. Ik wil geen leesfouten maken in de Hebreeuwse teksten. Vaak wissel ik het zingen af met een andere chazzan, maar ik heb ook in mijn eentje Kol Nidree én Jom Kipoer gedaan. Het is een monsterklus: niet alleen zing je urenlang geconcentreerd, je staat ook voortdurend. Het is ook fysiek zwaar. Je komt wel in een flow, maar niets gaat op de automatische piloot. Dus hoe meer mensen de liturgie goed kunnen zingen en elkaar kunnen afwisselen, hoe beter. Ik vind dat je als chazzan niet eens religieus hoeft te zijn, maar je moet wel gevoel hebben voor een religieuze viering. Dat je weet hoe een moment van rust te creëren, hoe mensen de ruimte te geven stil staan bij het hier en nu. Vooralsnog zing ik incidenteel in sjoel. Ik heb dan ook niet een vaste kille. Toen mijn kinderen nog jong waren, paste deze flexibiliteit goed. Maar nu zij ouder zijn, merk ik dat ik best vaker wil zingen. Dus als een kille iemand op flexibele basis nodig heeft, mogen ze me bellen.” ■

Eva Morgendorff

> “Hoe meer mensen de liturgie goed kunnen zingen en elkaar kunnen afwisselen, hoe beter”